

BAYAN VE ERKEK FUTBOLCULARIN PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARININ CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİ

Emin KURU¹

Gülsüm BAŞTUĞ¹

Geliş Tarihi: 04.05.2006

Kabul Tarihi: 29.06.2006

ÖZET

Bu çalışma, bayan ve erkek futbolcuların psikolojik ihtiyaçlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, sporculara Edwards Kişisel Tercih Envanteri (Edwards Personal Preference Schedule) uygulanmıştır.

Araştırmaya yaşları 18 ile 26 arasında değişen Türkiye Bayanlar Futbol Liginde oynayan toplam 80 bayan ve 2. Amatör Ligde futbol oynayan toplam 40 futbolcu gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 10,0 istatistik paket programında varyans analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. Sonuçlar, 0.05 anlamlılık düzeyinde yorumlanmıştır.

İstatistiksel analizler sonucunda; bayan ve erkek futbolcuların kişilik özelliklerinin cinsiyet faktörüne bağlı olarak değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Bayan grupları içinde yapılan istatistiksel analiz sonucunda başarıma, ilgi görme, şefkat gösterme, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık önemli ve ortalama değerleri yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine bağlı olarak yapılan analiz sonucunda, bayan ve erkek futbolcularda başatlık, şefkat gösterme, değişiklik, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık özellikleri açısından anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Bayan futbolcularda karşı cinsle ilişki ve saldırganlık özellikleri erkek futbolculardan ortalama değeri daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bayan sporcularda duyguları anlama ve şefkat gösterme özelliklerinin erkek sporculara göre daha yüksek değerde olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, cinsiyet, futbol.

RESEARCHING ON MEN AND WOMEN SOCCER PLAYERS' PHYSIOLOGICAL NEEDS, BASED ON THEIR SEXUAL DIFFERENCES

ABSTRACT

The aim of the study was to research on men and women soccer players' physiological needs, based on their sexual differences. In the research, Edwards Personal Preference Schedule was applied.

Totally 80 women soccer players whose ages vary from 18 to 26 who play in Turkish Ladies Football League and 40 men soccer players who play in the second amateur league had participated to the research as volunteers. The data obtained from the research were evaluated with the analysis of variance in SPSS 10.0 statistical packet programme (ANOVA).

At the end of the analysis, it had been defined that, the characteristics of men and women soccer players vary according to sex factor ($p<0.05$).

At the end of the statistical analysis among the female groups, the average degrees of getting successful, having shown interest, showing affection, the relation with the opposite sex and aggression had been found high.

At the end of the analysis that was done according to sex variable, it had been found a meaningful difference, from the points of dominance, showing affection, relation with the opposite sex and aggression in both female and male soccer players ($p<0.05$). It had been defined that the average degrees of relation with the opposite sex and aggression in women soccer players are lower than men soccer players. It had been defined that the features of understanding emotion and showing affection in women soccer players have higher degrees than men soccer players.

Key Words: Character, sex, football.

¹ Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

GİRİŞ

Biyolojik ve psikolojik süreçler, gelişme, bilinç, algı, öğrenme, hatırlama, düşünme, güdülenme ve heyecan temelde hepimiz için aynıdır. Her birimizin ayrı bir yetenekler, inançlar, tutumlar, güdülenmeler, heyecanlar ve kişisel özellikler örüntüsü vardır ve bu bizi benzersiz hale getirir (1).

Kişilik, bir kişinin fiziksel ve sosyal çevre ile kişisel etkileşme tarzını tanımlayan ayırt edici ve karakteristik düşünce, duygu ve davranış örüntülerini tanımlar (2).

Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (3).

Kişilik, insanın doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı bedeni, ruhi ve sosyal bütün özelliklerin, birbirine etki ederek meydana getirdiği ahenkli bir bütündür(4).

Kişiliği belirleyen kriterler: Ferdin beden özellikleri, zeka durumu ve yetenekleri, mizacı, karakteri, sosyal özellikleri ve geliştirdiği "benlik" kavramı, insanın kişiliğini oluşturur.

Benlik (Ego) kendini koruyabilmek, yaşamını sürdürebilmek ve gerçekliğin çeşitli yönleriyle etkileşimde bulunabilmek için gerekli olan davranışların yapılmasını sağlayan kuramsal süreçler dizisidir (5). Egzersiz ve benlik kavramı olumlu bir ilişki içinde görünüyor. Egzersiz programları, benlik saygısındaki anlamlı artışlara liderlik yapıyor görünmektedir. Egzersiz ve sağlığın artan düzeyleri, benlik saygısındaki artışla paralellik göstermektedir (6).

Entelektüel kabiliyetler, kişiliğe şekil veren en önemli faktörlerdir. Kalıtımla bir potansiyel olarak gelmekte ve çevre ile işlenip gelişmektedir. Kişiliğin farklılık gösterdiği ölçüde yetenek farklılaşmaktadır. Bazı davranışlar, kişiliğin yerleşmiş şekli olarak görülmesine karşılık insan, yeni istekler, duygular, düşünce ve davranışlar sergileyerek kişiliğinde bazı değişimler meydana getirebilir. Bu nedenle de insanın kişilik özelliklerinin bir boyutunun zaman içinde değişebileceği söylenebilir (7).

Sosyal olaylara karşı takındığı tavır, içinde bulunduğu toplumda şekil kazanır ve bu tutumlar kişilikte kendini gösterir (8). Toplum olaylarına bakış açısı, çeşitli toplumsal olayları değerlendirme şekli, ilişki içinde bulunduğu diğer insanların bu konudaki görüşlerine bağlı olarak onun kişiliğinin belirlenmesinde rol oynar (9).

Birbirine zıt, önemli kişilik özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür. Dışa dönüklük-içe dönüklük, baskıcılık-boyun eğicilik, sosyallik-anti-sosyallik, güvenilirlik-güvenilmezlik, dürüstlük-dürüst olmama, girişkenlik-sıkılganlık, dikkatsizlik, işbirliği yapma-işbirliği yapmama, cesurluk-korkaklık, çalışkanlık-tembellik, güvenme-şüpheli olma, naziklik-kabalık, sıcakkanlılık-soğukkanlılık, düzenli olma-dağınık olma, aktiflik- pasiflik, kaygısızlık-kaygılı olma, bağımlı olma-bağımsız olma, mutluluk-mutsuzluk (10).

Spor yapmak yalnızca bir bedensel uğraş olmayıp, aynı zamanda bir sosyalleşme, bir topluma uyum sürecidir. Spora yapmak için gelişmiş bir kas ve iskelet yapısı, hareketleri yapabilmek için yüksek koordinasyon, çeşitli ruhsal, fiziksel ve bedensel engellemelere rağmen başarabilme ve başarısızlık halinde uğraştan kopmamak için gerekli kişilik özellikleri, antrenman için yeterli motivasyona ihtiyaç vardır. Sportif etkinliğin kişilik üzerinde etkileri bulunmaktadır. Spor dallarına göre değişiklik gösterir (11).

Bilim adamları, daha iyi sporcu yetiştirme ya da toplumsal yaşam içindeki rekabet ve ilerleyen teknik yaşama uyumu sağlama çabasının yanı sıra, insanın yaşam kalitesini yükseltebilme, stres ve depresyon ile başa çıkabilmesine yardımcı olma amacıyla da çalışmalar yapmaya başlamışlardır (12).

Çeşitli bilim adamları, spor ahlakçıları sportif etkinliğin kişilik üzerine etkilerini şöyle genelleştirmektedirler: Spor karakteri şekillendirir, takım sporları işbirliği yapmayı öğretir, bireysel sporlar kişisel disiplini geliştirir, spor erkekçe mücadeleyi öğretir, beden eğitimindeki serbestlik ve zorunlu olmayış, öğrenci-öğretici ilişkilerini geliştirerek, sporcunun sosyalleşme sürecini kolaylaştırır, tehlikeli idmanlar cesareti artırır, bazı spor dalları yüksek bir iletişim değerine sahiptir. Özellikle bedensel temasın olduğu spor dallarında bu daha belirgindir. Sporcuların performans ve başarı düzeyleri, genetik yapı ve düzenli antrenman yapmanın yanında, beden-zihin etkileşimi doğrultusunda düşünce, duygu ve zihinsel süreçlerin kontrolüne bağlıdır (13).

Düzenli olarak egzersize katılmanın fiziksel ve psikolojik sağlığı olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Kendine güvenin artması, olumlu kişilik düşüncesi, kendini kabul, anksiyete, depresyon ve strese azalma, sporun kişi üzerinde olumlu etkileridir (14).

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu araştırma saha çalışması olup, konuyla ilgili literatür taraması ve anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmanın evrenini yaşları 18 ile 26 arasında değişen 80 bayan futbolcu, 40 erkek futbolcu toplam 120 sporcu gönüllü olarak katılmıştır.

Araştırmaya 2003 yılında Türkiye Bayanlar Futbol Liginde oynayan 80 bayan futbolcu gönüllü olarak katılmıştır. Yaşları 18-25 arasında değişen sporculara Murray (1938) tarafından tanımlanan ve Kuzgun (10) Türkçe'ye uyarlanan

geçerlik ve güvenilirliği tespit edilmiş olan Edwards Kişisel Tercih Envanteri (Edwards Personal Preference Schedule) uygulanmıştır.

Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EPPS) ile ölçülen ihtiyaçlar şunlardır; Başarma, Uyarlık, Düzen, Gösteriş, Özerklik, Yakınlık, Duyguları Anlama, İlgı Görme, Başatlık, Kendini Suçlama, Şefkat Gösterme, Değişiklik, Sebat, Karşı Cinsle İlişki ve Saldırganlık özellikleridir.

Araştırmada elde edilen veriler istatistiksel olarak varyans analizi, f testi ve t testi uygulanarak analiz edildi, 0.05 düzeyinde anlamlılık arandı. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS paket program kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Bayan Futbolcuların Başarmak, Uyarlık, Düzen, Gösteriş, Özerklik ve Yakınlık İhtiyaçlarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	n	X	Sd	St.Hata
BAŞARMAK f: 3.516	Gazi Ün.	20	14.45	2.81	,630
	İskenderun Spor	20	14.80	3.82	,854
	Samsungücü	20	16.50	3.60	,806
	Zeytinburnuspor	20	13.60	1.98	,444
	Toplam	80	14.53	3.15	,315
UYARLIK f: 2.242	Gazi Ün.	20	12.05	2.98	,667
	İskenderun Spor	20	13.65	4.46	,998
	Samsungücü	20	10.60	3.66	,819
	Zeytinburnu spor	20	11.10	3.65	,817
	Toplam	80	11.87	3.56	,356
DÜZEN f: ,997	Gazi Ün.	20	12.50	2.21	,495
	İskenderun Spor	20	13.35	5.33	1,193
	Samsun gücü	20	13.10	5.19	1,145
	Zeytinburnu spor	20	11.05	4.32	,966
	Toplam	80	12.60	4.11	,412
GÖSTERİŞ f: 1.299	Gazi Ün.	20	12.25	2.09	,469
	İskenderun Spor.	20	12.00	4.26	,954
	Samsungücü	20	10.95	3.34	,749
	Zeytinburnu spor	20	13.00	2.51	,562
	Toplam	80	12.21	3.22	,322
ÖZERKLİK f: ,634	Gazi Ün.	20	13.00	2.40	,538
	İskenderun Spor.	20	13.00	3.11	,696
	Samsungücü	20	12.95	3.31	,742
	Zeytinburnu spor	20	13.50	1.93	,432
	Toplam	80	13.31	2.76	,276
YAKINLIK f: 1.262	Gazi Ün.	20	14.95	2.64	,591
	İskenderun Spor.	20	14.20	5.04	1.128
	Samsungücü	20	16.10	2.40	,538
	Zeytinburnuspor	20	14.85	1.89	,425
	Toplam	80	14.85	3.15	,315

Tablo 1' de görüldüğü üzere Başarma yani bir şeyin üstesinden gelme özelliği açısından gruplararası anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Samsun gücü bayan futbolcularının diğer gruplara göre ortalamasının yüksek olması yetenek ve beceri gerektiren işlerin üstesinden gelme, başarma özelliğinin bu sporcularda daha üstün olduğunu göstermektedir.

Uyarlık, başkalarından fikir alma, başkalarının önderliğini kabul etme özelliği açısından gruplar arası farklılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Düzen özelliği açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0.05$).

Tabloda görüldüğü üzere Gösteriş ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p > 0.05$). Özerklik ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p > 0.05$). Zeytin burnu spor bayan

futbolcularının özerklik özelliklerinin diğer sporculara oranla yüksek olduğu yapılan istatistik analizler sonucu ortaya çıkmıştır. Yakınlık ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Gruplar arası anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen Samsungücü bayan futbolcularının diğer takım futbolcularına oranla ortalama değerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Bayan Futbolcuların Duyguları Anlama, İlgî Görme, Başatlık, Kendini Suçlama, Şefkat Gösterme ve Değişiklik İhtiyaçlarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	n	X	Sd	St.Hata
DUYGULARI ANLAMA f: 2.154	Gazi Üniv.	20	14.85	2.13	,477
	İskenderun Spor.	20	15.55	3.66	,819
	Samsungücü	20	17.50	3.53	,790
	Zeytinburnuspor	20	16.75	3.33	,746
	Toplam	80	15.98	3.44	,345
İLGİ GÖRME f: 4.415	Gazi Üniv.	20	15.15	3.01	,674
	İskenderun Spor.	20	13.60	4.67	1.045
	Samsungücü	20	18.60	4.83	1.082
	Zeytinburnu spor	20	16.30	4.62	1.034
	Toplam	80	15.62	4.39	,440
BAŞATLIK f: 1.949	Gazi Üniv.	20	15.10	1.77	,397
	İskenderun Spor..	20	13.30	3.26	,729
	Samsungücü	20	14.80	4.45	,996
	Zeytinburnuspor	20	14.40	2.72	,609
	Toplam	80	14.76	3.44	,344
KENDİNİ SUÇLAMA f: 2.100	Gazi Üniv.	20	14.25	2.88	,644
	İskenderun Spor.	20	15.20	3.47	,777
	Samsungücü	20	12.45	3.81	,854
	Zeytinburnuspor	20	13.25	2.86	,640
	Toplam	80	13.73	3.29	,329
ŞEFKAT GÖSTERME f: 6.174	Gazi Üniv.	20	14.30	3.42	,765
	İskenderun Spor.	20	14.75	4.96	1.109
	Samsungücü	20	17.35	2.00	,449
	Zeytinburnuspor	20	16.70	2.59	,581
	Toplam	80	15.16	3.71	,372
DEĞİŞİKLİK f: 1.653	Gazi Üniv.	20	14.60	3.23	,723
	İskenderun Spor.	20	14.80	3.27	,731
	Samsungücü	20	16.05	3.95	,884
	Zeytinburnuspor	20	15.60	2.87	,642
	Toplam	80	14.91	3.46	,347

Tablo 2'de görüldüğü üzere Duyguları Anlama ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

İlgî Görme ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Samsungücü takımı ve Zeytinburnu spor bayan futbolcularının ortalama değerleri istatistik analizler sonucunda yüksek olduğu dolayısıyla ilgi görme isteklerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Başatlık ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). İskenderun Spor bayan futbolcuları diğer takımlara oranla daha düşük ortalama değere sahiptir. Bu da bize gösteriyor ki bu sporcularda başatlık özelliği çok düşüktür.

Tabloda görüldüğü üzere Kendini Suçlama özelliği açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Şefkat Gösterme ihtiyacı açısından gruplar arası farklılığın çok önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Samsun gücü sporcularının şefkat gösterme özelliğine göre ortalama değerleri yüksek bulunmuştur. Değişiklik ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Samsun gücü ve Zeytinburnu bayan sporcuları yeni ve değişik şeyler yapmak, değişik yerlerde yaşamak ve rutin hayatlarını değiştirmek istemektedirler.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Bayan Futbolcuların Sebat, Karşı Cinsle İlişki ve Saldırganlık İhtiyaçlarına Göre Varyans Analizi Sonuçları

	Grup	n	X	Sd	St.Hata
SEBAT f : 1.714	Gazi Üniv.	20	15.10	4.30	,962
	İskenderun Spor.	20	16.00	3.34	,747
	Samsungücü	20	13.50	3.48	,780
	Zeytinburnuspor	20	13.85	3.11	,697
	Toplam	80	14.62	3.45	,346
KARŞI CİNSLE İLİŞKİ f : 8.535	Gazi Üniv.	20	12.40	4.63	1.037
	İskenderun Spor.	20	11.65	6.72	1.503
	Samsungücü	20	6.45	3.06	,686
	Zeytinburnuspor	20	10.90	5.73	1.283
	Toplam	80	11.34	5.59	,560
SALDIRGANLIK f : 3.078	Gazi Üniv.	20	14.60	2.28	,510
	İskenderun Spor.	20	14.05	4.12	,922
	Samsungücü	20	12.10	3.79	,849
	Zeytinburnu spor	20	14.70	3.92	,877
	Toplam	80	14.23	3.53	,353

Tablo 3'de görüldüğü üzere Sebat ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Karşı Cinsle İlişki ihtiyacı açısından gruplar arası farklılığın çok önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Gruplar arası farklılığın çok önemli olduğu bu tabloda karşı cinsle ilişki özelliği en düşük Samsungücü bayan futbolcularda bulunurken, en yüksek değerler Gazi Üniversitesi bayan futbolcularında tespit edilmiştir.

Saldırganlık özelliği açısından gruplar arası farklılığın önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Türkiye Bayanlar Futbol Liginde Oynayan Futbolcuların Psikolojik İhtiyaçlarının Gruplar arası Analiz Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	n	X	Sd.	St. Hata	f	Anlamlılık
Başarmak	80	14.53	3.15	,315	3.516	*Önemli
Uyarılık	80	11.87	3.56	,356	2.242	Önemsiz
Düzen	80	12.60	4.11	,412	,997	Önemsiz
Gösteriş	80	12.21	3.22	,322	1.299	Önemsiz
Özerklik	80	13.31	2.76	,276	,634	Önemsiz
Yakınlık	80	14.85	3.15	,315	1.262	Önemsiz
Duyguları Anlama	80	15.98	3.44	,345	2.154	Önemsiz
İlgi Görme	80	15.62	4.39	,440	4.415	*Önemli
Başatlık	80	14.76	3.44	,344	,109	Önemsiz
Kendini Suçlama	80	13.73	3.29	,329	2.100	Önemsiz
Şefkat Gösterme	80	15.16	3.71	,372	6.174	** Önemli
Değişiklik	80	14.91	3.46	,347	1.653	Önemsiz
Sebat	80	14.62	3.45	,346	1.714	Önemsiz
Karşı Cinsle İlişki	80	11.34	5.59	,560	8.535	** Önemli
Saldırganlık	80	14.23	3.53	,353	3.078	*Önemli

Tablo 4'de görüldüğü üzere bayan futbolcuların uyarılık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, başatlık, kendini suçlama, değişiklik ve sebat özellikleri anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Başarmak, ilgi görmek, şefkat gösterme, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık özelliklerinde yapılan istatistik analiz sonucunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve önemli olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Şefkat Gösterme ihtiyacı ve Karşı Cinsle İlişki ihtiyacı açısından gruplar arası farklılığın çok önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Saldırganlık faktörü açısından gruplar arası farklılığın önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Bayan ve Erkek Futbolcularda Psikolojik İhtiyaçlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Analiz Sonuçları

Psikolojik İhtiyaç	Cinsiyet	n	X	Sd	St. Hata	t	Anlamlılık
Başarmak	Bayan	80	14.84	3.259	,364	1.980	Önemsiz
	Erkek	40	13.30	2.364	,529		
Uyarlık	Bayan	80	11.85	3.839	,429	-,112	Önemsiz
	Erkek	40	11.95	2.188	,489		
Düzen	Bayan	80	12.50	4.429	,495	-,484	Önemsiz
	Erkek	40	13.00	2.575	,576		
Gösteriş	Bayan	80	12.05	3.194	,357	-,993	Önemsiz
	Erkek	40	12.85	3.345	,748		
Özerklik	Bayan	80	13.11	2.705	,302	-1.438	Önemsiz
	Erkek	40	14.10	2.918	,653		
Yakınlık	Bayan	80	15.03	3.245	,363	1.111	Önemsiz
	Erkek	40	14.15	2.720	,608		
Duyguları Anlama	Bayan	80	16.16	3.328	,372	1.059	Önemsiz
	Erkek	40	15.25	3.905	,873		
İlgi Görme	Bayan	80	15.91	4.645	,519	1.335	Önemsiz
	Erkek	40	14.45	3.052	,682		
Başatlık	Bayan	80	14.40	3.216	,360	-2.128	* Önemli
	Erkek	40	16.20	4.008	,896		
Kendini Suçlama	Bayan	80	13.79	3.385	,378	,348	Önemsiz
	Erkek	40	13.50	2.947	,659		
Şefkat Gösterme	Bayan	80	15.78	3.604	,403	3.489	* Önemli
	Erkek	40	12.70	3.181	,711		
Değişiklik	Bayan	80	15.26	3.344	,374	2.067	* Önemli
	Erkek	40	13.50	3.678	,822		
Sebat	Bayan	80	14.61	3.661	,409	-,043	Önemsiz
	Erkek	40	14.65	2.560	,573		
Karşı Cinsle İlişki	Bayan	80	10.35	5.626	,629	-3.765	* Önemli
	Erkek	40	15.30	3.326	,744		
Saldırganlık	Bayan	80	13.86	3.690	,413	-2.117	* Önemli
	Erkek	40	15.70	2.364	,529		

Tablo 5'de görüldüğü üzere Türkiye Bayanlar Futbol Liginde oynayan 80 bayan sporcu ile 2. Amatör Ligde oynayan 40 erkek sporcu üzerinde cinsiyet değişkeni açısından yapılan istatistik analizler sonucunda: Uyarlık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, kendini suçlama ve sebat özellikleri cinsiyet faktörüne bağlı olarak değişiklik göstermemektedir. Buradan da anlaşıldığı gibi başatlık, şefkat gösterme, değişiklik, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık özelliklerinde cinsiyete bağlı anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p < 0.05$). Tablo 3'de görüldüğü üzere bayan futbolcularda şefkat gösterme özelliği bayan olmanın tabiatı gereği erkek sporculara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Karşı Cinsle İlişki İhtiyacı ve Saldırganlık ihtiyaçlarının ortalama değerleri erkek sporcularda daha yüksek bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tablo 1'de görüldüğü üzere Başarma özelliği açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Samsun gücü bayan futbolcularının diğer gruplara göre ortalamasının yüksek olması yetenek ve beceri gerektiren işlerin üstesinden gelme, başarma özelliğinin bu sporcularda daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Son yıllarda spor yapan kadınların sayısının artması ile kişilik özellikleri ön plana çıkmıştır. Spor yaparak etkin olma arzusunu, kendini bulma, kendini anlatma ve kanıtlama, tanıma isteği, üstünlük sağlama gereksinimi, egemen olma arzusu, macera hevesi, bir karar verebilme hali, yaşantıda ispatlama ortamı yeni bir anlayış ve arayışta spor kuralları her kesimi içine almıştır.

1980'de Williams başarılı bayan sporcuların sedanter bayanların kişilik profiline göre farklı olduğunu tespit etmiştir. Sporcu bayanlar olmayanlara göre; başarıya yönelen, bağımsız, saldırgan, coşkusal dengeli, inatçı oldukları belirlenmiştir (35).

Öngider ve Yüksel'in yaptıkları bir çalışmada (15), Dokuz Eylül Üniversitesi Öğrencilerinin Psikolojik ihtiyaçları incelemiştir. 1079 kişilik denek grubunu oluşturan öğrencilerin yardım istedikleri ilk beş konunun, genel olarak insan davranışları ve psikoloji konularında bilgi sahibi olmak, yeteneklerini geliştirmeyi öğrenmek, yaşamında stres ve kaygılarla baş edebilmeyi öğrenmek, kendini daha iyi tanımak ve anlamak, kendini daha güvenli hissetmek, başkaları ile yakın ilişki kurmak, ihtiyaçlarını, düşünce ve duygularını açıkça dile getirmeyi öğrenmek, kızgınlık, sevgi vb. duygularını uygun yollarla ifade etmeyi öğrenmek, bağımsız davranabilmek, başarısızlıkla baş edebilmeyi öğrenmek olduğunu saptamışlardır.

Bayan futbolcularda Uyarılık ihtiyacı ve Düzen ihtiyacı açısından gruplar arası farklılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Tabloya bakıldığında diğer takımların ortalamaları birbirine yakın olmasına rağmen Samsungücü bayan futbol takımı uyarılık ortalama puanları düşüktür. Uyarılık başkalarından fikir almanın yanı sıra geleneklere uyma ve geleneklere uymayan durumlardan kaçınma ve bir işte kararı başkalarına bırakma gibi durumları da içermektedir. Sosyal hayatta ağır işler altında ezilen bayanların farklı şekillerde kendilerini ifade etmeleri söz konusudur. İşte bu kendini ifade etme şekli olarak sporu gösterebiliriz.

Freedman ve arkadaşları (16), yaptığı bir çalışmada, geniş bir dizi deneysel koşulda kadınların %35'i uyma davranışı gösterirken, erkeklerin yalnızca %22'si uyma davranışı göstermişlerdir.

1964 Olimpiyatlarına katılan kadın atletler üzerinde yapılan kişilik araştırmaları ise bireysel spor yapan kadınların takım sporu yapanlara göre daha içe-dönük, kapalı ve özgür düşünceli olduklarını göstermiştir (17).

Koruç ve Bayar'ın (18), yapmış oldukları çalışmada, ayrı spor dallarından (atletizm, basketbol, okçuluk, jimnastik, hentbol, boks, güreş, halter, judo, taekwon-do, atıcılık) alınmış ve milli takım düzeyinde ve milli olmamış sporculardan oluşan toplam 435 sporcuya Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanterini (MMPI) uygulamışlar ve spor yapan bayan ve erkeklerin, spor yapmayanlara göre bireysel sorumluluklarının daha fazla bilincinde, daha duyarlı, dikkat toparlamada daha iyi ve daha sosyal kişiler olduklarını tespit etmişlerdir.

Bayan futbolcularda yapılan istatistiksel analizler sonucunda; Gösteriş ihtiyacı, Özerklik ihtiyacı ve Yakınlık ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$).

Tiryaki (19), yapmış olduğu çalışmada yaşları 17-33 arası değişen 20 elit, 17-35 arasında değişen 60 vasat atletle, yaşları 18-36 arasında değişen 60 elit, 18-33 arasında değişen 60 vasat voleybolcu olmak üzere toplam 200 erkek sporcuya Edwards kişisel tercih Envanteri uygulamış ve elit atletler ile vasat atletler arasında yakınlık boyutunda farklılığın olduğunu tespit etmiştir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere Duyguları Anlama ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). Burada Samsungücü sporcularının ve Zeytinburnu sporcularının en yüksek puanları aldıklarını görmekteyiz. İki takım sporcularının % 60'ı sosyal hayatta aile bütçesine katkı sağlayan ekonomik olarak sıkıntı çeken sporculardır.

İlgi Görme ihtiyacı ve şefkat gösterme ihtiyacı açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Samsungücü takımı ve Zeytinburnu sporcularının İlgi Görme ihtiyaçlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak, diğer gruplarda ailede çocuk sayısı az olmasına rağmen Samsungücü ve Zeytinburnu takımlarının sporcularının kardeş sayısı üç ve üzeri olması gösterilebilir. Ailede çocuk sayısı ilginin paylaşılması demektir.

Bayan futbolcularda Başatlık ihtiyacı, Kendini Suçlama ihtiyacı ve Değişiklik ihtiyacı açısından gruplararası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). İskenderunspor bayan futbolcuları Başatlık özelliği diğer takımlara oranla daha düşüktür. Samsungücü ve Zeytinburnuspor bayan futbolcularının değişiklik ihtiyaçlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. İki takımın sporcuları da yeni ve değişik şeyler yapmak, değişik yerlerde yaşamak ve rutin hayatlarını değiştirmek istemektedirler. Bu durum, sporcuların yaşadığı sosyal çevre ve sosyo-ekonomik düzeyle açıklanabilir.

Oglvie'nin (20), yaptığı çalışmada; lisans öğrencileri, mezunlar ve öğretmenler olarak ele aldığı bayan gruplarına Edwards kişisel tercih envanteri uygulamış ve deneklerin başatlık örüntüleri bakımından benzerlik gösterdikleri ancak ulusal normlarla kıyaslandığında spor yapan grubun uyarılık, düzen, başatlık ve dayanıklılık ihtiyaçları bakımından spor yapmayan gruba göre yüksek puan aldıkları tespit edilmiştir.

Ellison ve Freischlog (21), yapmış oldukları çalışmada basketbolcu, beyzbolcu, futbolcularla, atletik bir sporcu olmayan 84 öğrenciye (BPI) Bernnetuer Kişilik Envanteri uygulaması canlılık nörotik eğilimleri kendine yeterlilik ise dışa dönüklük, başatlık, güven ve hoşsohbetlik değişkenleri açısından önemli bir fark bulamadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 3'de görüldüğü üzere Sebat özelliği açısından gruplar arası anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir ($p>0.05$). İskenderunspor bayan sporcuları diğer sporculara göre sabır isteyen, imkansız gibi görünen işlerde bile umudu kaybetmeden çalıştıklarını belirtmişlerdir. Sporda başarı bir anda değil de, yenilgiye kapılmadan sabırla çalışarak elde edilen bir faktördür.

Bayan futbolcularda Karşı Cinsle İlişki ihtiyacı ve Saldırganlık ihtiyacı açısından gruplar arası farklılığın önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Samsungücü bayan futbolcularında karşı cinsle ilişki ihtiyacı ve Saldırganlık ihtiyacı diğer bayan futbolculara oranla değerleri düşük bulunmuştur.

Türkiye Bayanlar Futbol Liginde oynayan 36 bayan futbolcu üzerinde yapılan bir çalışmada bayan futbolcuların kaygı düzeylerinin çok yüksek olmadığı, sporda başarı için gerekli olan kuvvet, spor yeteneği gibi fiziksel özellikleri algılama düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir (22).

Bilge'nin (23), çalışmasında 18-25 yaşları arasında 95 milli sporcu ile 104 sporcu olmayan 199 öğrenciyeye Edwards Kişisel tercih envanteri uygulanmış ve sporcu olan grubun karşı cins ile ilişkiler gereksiniminin sporcu olmayanlardan yüksek olduğu, sporcu olmayan grubun düzen ve kendini suçlama gereksinimlerinin de sporcuların yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Stoner ve Bandy (24), otuz bireysel sporcu, otuz takım sporcusu ve otuz sporcu olmayan bayan denek grubunun Edwards kişisel tercih envanteri uygulamışlar ve sporcu olanlar ve olmayanlar arasında dört ihtiyaç farklılığı bulunmuştur. Sporcu olmayanlarda takım sporlarında yüksek bulunan uyarılık ihtiyacına karşılık başkalarını anlama uyarılık ve karşı cinsle ilişkiler ihtiyaçları yüksek bulunmuştur. Ayrıca duyguları anlama ve değişiklik ihtiyaçları farklılık göstermiştir.

Wendt ve Patterson (25), yapmış oldukları çalışmada 21 takım sporcusu ile 21 bireysel spor yapan bayan sporcuya Edwards kişisel tercih envanteri uygulamış sporcuların kişiliklerine yönelik çalışma sonucunda 15 ihtiyaç açısından önemli bir fark bulamamışlardır.

Tablo 4'de görüldüğü üzere bayan futbolcuların; uyarılık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, başatlık, kendini suçlama, değişiklik ve sebat özellikleri anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). Başarmak, ilgi görmek, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık özelliklerinde yapılan istatistik analiz sonucunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve önemli olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca bayan futbolcularda Şefkat gösterme ve Karşı cinsle ilişki ihtiyacının çok önemli olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Bazals ve Nickerson (10), 1972 Olimpiyatlarına katılan 24 kadın atlette başarıma ve başatlık ihtiyaçlarının en güçlü, yakınlık ve duyguları anlama ihtiyaçlarının ise en zayıf olduğunu saptamıştır.

Phalet ve Claeys (26) Türk ve Belçikalı gençlerle yaptıkları bir araştırmada, Türk gençlerinin başarıdan "kendini gerçekleştirme"yi ve aynı zamanda "aileye ve topluma yarar"ı, Belçikalı gençlerinse sadece "kendini gerçekleştirme"yi" anladıklarını bulmuşlardır. Sinha (26), da yaptığı bir çalışmada, Hindistan'daki başarı güdüsünün, bireyi aşarak, başkalarına yararlı olmayı da içerdiğini belirtmiştir. Nevis (26), de yaptığı çalışmada, Çinlilerin ailesine ve ülkesine hizmet etme amacını "toplulukçu kendini gerçekleştirme güdüsü" kavramıyla açıklamıştır.

Tablo 5'de görüldüğü üzere Türkiye Bayanlar Futbol Liginde oynayan 80 bayan sporcu ile 2. Amatör Ligde futbol oynayan 40 erkek sporcu üzerinde cinsiyet değişkenine göre yapılan istatistik analizler sonucunda: Uyarılık, düzen, gösteriş, özerklik, yakınlık, duyguları anlama, ilgi görme, kendini suçlama ve sebat ihtiyaçları cinsiyet faktörüne bağlı olarak değişiklik göstermemektedir ($p>0.05$). Ancak Başatlık, şefkat gösterme, değişiklik, karşı cinsle ilişki ve saldırganlık ihtiyaçları açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Bayan futbolcularda; şefkat gösterme ihtiyacı bayan olmanın tabiatı gereği, erkek sporcuların daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek futbolcularda ise; Özerklik ihtiyacı, Başatlık ihtiyacı, Karşı cinsle ilişki ihtiyacı ve Saldırganlık ihtiyacı bayan futbolculara oranla ortalama değerleri yüksek bulunmuştur.

Saldırganlık özelliği erkek sporcularda bayan sporculara oranla yüksek olduğu tespit edilmiştir. Spor, saldırganlık dürtülerini, doğal yolla ve sosyal kurallara uygun olarak boşaltmayı öğretir (15). Spor kişinin kendini kontrol etme mekanizmasıdır (27).

Lore ve Schultz (28) yaptıkları bir çalışmada, saldırganlık davranışının kontrol edilemez olduğuna ilişkin düşünceden vazgeçilmesine yarayacak kanıtlar tespit etmişlerdir. Buna göre saldırganlık öğrenilmiş bir davranıştır ve istenildiği zaman bastırılabilir.

Piedmont, Mc.Crae (29), yaptıkları çalışmada, erkek deneklerde ilgi görme ihtiyacı yüksek, uyarılık ve başatlık ihtiyacı düşük bulunmuştur. Kızlarda ise; uyarılık ihtiyacı düşük, düzen ve ilgi görme ihtiyacı yüksek bulunmuştur.

Kozcu (30), yaptığı çalışmada, Anaokulu çocuklarında saldırgan davranışlar ve anne tepkileri incelenmiştir. Bu araştırma sonucunda erkek deneklerin kız deneklerden daha çok saldırgan oldukları tespit edilmiştir.

Stolle ve Bravener (10) de 247 Muhasebe öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada EPPS 'in 15 ihtiyaç özelliklerine göre kız ve erkek öğrenciler karşılaştırılmıştır. Erkek öğrencilerin özerklik, başatlık ve saldırganlık puanları kız öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Kız öğrencilerde ise, yakınlık, ilgi görme, değişiklik puanları erkek öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Akandere (31) “Futbol Maçında Futbolcu ve Seyircilerin Öfke Düzeylerinin Belirlenmesi” üzerine yaptığı çalışmada, futbolcuların öfke kontrol düzeyleri seyircilere oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Futbolcular ile seyircilerin öfkelerinin dışa yansımaları arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Schurr (6), takım sporu yapan sporcuların bireysel spor yapan sporculardan daha bağımlı, dışa dönük ve kaygılı fakat daha düşük hayal gücüne sahip olduklarını tespit etmiştir.

Genç sporcular üzerinde yapılan araştırmalar, genç sporcuların spor yapmayan okul arkadaşlarına göre son derece motive oldukları, dayanıklılık ve direnç kapasiteleri ile onlardan kesin olarak ayrıldığını ortaya koymuştur. Sporcu olmayanlarda, strese daha az direnç gösterme, dışa dönüklük, daha az saldırganlık ve daha az kendini gösterme eğiliminde olma özellikleri gözlenmiştir (32).

Bir kimsede ne kadar çok olumlu kişilik özelliği toplanırsa, o kimse hayata ve topluma uyabilme, diğer insanlar tarafından aranılan, sevilen bir kimse olma ihtimali o oranda artar (33).

Sonuç olarak, farklı bölge takımlarında futbol oynayan bayan futbolcular ile erkek futbolcuların kişilik özelliklerinin araştırılması üzerine yapılan bu çalışmanın yeni bilimsel çalışmalara kaynak sağlayacağı düşüncesindeyiz. Benzer bir çalışma daha geniş kapsamlı olarak ele alınıp uluslararası araştırma kriterlerine uyarlanıp çeşitli genellemelere ulaşılabilir.

KAYNAKLAR

1. **Hemming, J.H.**, Electrodermal indices in a Selected Prison Sample and Students, *Journal of Personality and Individual Differences*, 2, 37-46, 1981.
2. **Atkinson, R.L. ve diğ.** Psikolojiye Giriş, (12. Baskı), Arkadaş Yayınları, Ankara, 1999.
3. **Cüceloğlu D.**, İnsan ve Davranışı, Psikolojinin Temel Kuramları, 11. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2002.
4. **Gillet, R.P.C.** Pietroni ,Depresyon (overcoming depression), Çev.2.Basım.İstanbul,1987.
5. **Güney, S.**, Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü,35, Ankara, 1998.
6. **Weinberg R.S., Gould, D.**, Foundations of Sport and Exercise Psychology. Human Kinetics. Champaign/ U.S., 1995.
7. **Aytaç, S.**, Örgütsel Davranış Açısından Kişiliğin Önemi, İş- Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 3(1): 19-26, 2001.
8. **Garret, H.E.**, Psikolojiye Giriş, Çev.E. Önül, M.E.B. İstanbul, 1974.
9. **Başer, E.**, Uygulamalı Spor Psikolojisi, Bağırhan Yayınevi, 54-63, Ankara, 1998.
10. **Kuzgun, Y.**, Edwards Kişisel Tercih Envanterinin Türkiyede Güvenirliliği ve Geçerliliği, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 17: 69-85, Ankara, 1985.
11. **Horst, M.**, Sportphysiologie, Tropon Werke Köln- München, 1976.
12. **Bayar,P., Koruç, Z.**, Geçmişten Günümüze Spor Psikolojisi ve Türkiye’de Spor Psikolojisinin Konumu. Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri. Hacettepe Üniversitesi, 102-110, Ankara,1990.
13. **Syer, J., Connolly, C.**, Sporcular için Zihinsel Antrenman, (Çev. Erkan, F.U)., Bağırhan Yayınevi, s.7, Ankara, 1998.
14. **Singer, N.Y.**, Coaching Athletics And Psychology, Florida, U.S.A., 1972.
15. **Öngider N.**, Yüksel İ.,“Dokuz Eylül Üniversitesi Öğrencilerinin Psikolojik Gereksinimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir İnceleme” Türk Psikoloji Bülteni, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Cilt:5, sayı.13, s.41-42, Ankara, 1999.
16. **Freedman J.L., Sears D.O., Carlsmith J.M.**, Sosyal Psikoloji, (Çev. Dönmez, A.), İmge Kitabevi Yayınları, S.446,447, Ankara, 1989.
17. **Petrov, R.**, İmportance and role of psychological preperation of wrestlers within the system of their general preperation, Basic aspect of tranin in wrestling, FİLA, 1986.
18. **Koruç, Z., Bayar P.**, Sporun Kişilik Üzerine Etkileri Araştırma Raporu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, SESAM, Ankara, 1989.
19. **Tiryaki, Ş.**, Sporda Saldırganlığın Yönlendirilmesinde Bir Vaka Çalışması, Spor Bilimleri 1. Ulusal Kongresi Bildirileri, Spor Bilimleri ve Teknolojileri Yayınları, No.2, Ankara, 1990.
20. **Ogllvie, C.B.**, Phsychological Consistencies With in the Personality of High-level Competitions, *Journal of the American Medical Association* 205, 1968.
21. **Ellison K., Freischlog, J.**, Pain Tolerance Arousal and Personality Relationships of Athletes and Non Athletes, *The Research Quarterly* XXXVI,2, pc.250-255, 1975.
22. **Aşçı F.H.**, Bayan Futbolcularda Kaygı ve Kendini Fiziksel Algılama Düzeyi, Spor Bilimleri Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 9 (3), 3-10, Ankara, 1998.
23. **Bilge, F.**, Sporcuların Psikolojik İhtiyaçları, Spor Bilimleri Dergisi Cilt 3, Sayı 2, Haziran 10-17, s.91, Ankara, 1992.
24. **Morgan T.C.**, Psikolojiye Giriş Ders Kitabı, Çev. Karabaş, S., H.Ü. Psikoloji Bölümü Yayını, s.56-59, 190, Ankara, 1980.
25. **Wendt, D.T., Patterson, T.M.**, Personality Characteristics of Women in İntercollegiate Competition, *Perceptual and Motor Skills*, pc.81-82,1974.
26. **Kaçıçıbaşı Ç.**,Yeni İnsan ve İnsanlar, Spsyal Psikolojiye Giriş, Evrim Yayınevi, s.366, İstanbul, 1999.

27. **Kuru, E.**, Sporda Psikoloji, G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, s.82-83, Ankara, 2000.
28. **Littauer, F.**, Kişiliğinizi Tanıyın, (Çev. D.Dizman.), 3. Basım, İstanbul, 1996.
29. **Atalay F.** “ Yuva Öğretmenlerinin Psikolojik İhtiyaç Örüntüleri”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi, Ankara,1994.
30. **Kozcu Ş.**, “Anaokulu Çocuklarında Saldırgan Davranışların ve Anne Tepkilerinin İncelenmesi” Psikoloji Dergisi, 4. Ulusal Psikoloji Kongresi Özel Sayısı, Türk psikologlar Derneği Yayınları, 6 (21), s.21-22, İstanbul, 1987.
31. **Akandere M., Baştuğ G., Taşkın Ö.** Futbol Maçında Futbolcu ve Seyircilerin Öfke Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, Ege üniversitesi, Performans, 8, 8 (3-4):84,99, İzmir, 2002.
32. **Edgar, T.**, Evaluation Longitudinale de Traits de Personnalite de Sportifs et de Non Sportifs. International Journal of Sport Psychology, Vol.19 N. 2, 1988.
33. **Selçuk E., Aydos L.**, Ankara Polis Akademisi Sporcu Olan ve Sporcu Olmayan Öğrencilerinin Bazı Kişilik ve Davranış Özelliklerinin Araştırılması, Beden Eğt. Spor Bil. Der., III, 1:28-41, 1998.